

התאמות לימודיות

הכנה ועריכה-

קעדאן סלמה

תלמידים עם לקות למידה

- ❖ הם הקבוצה הגדולה ביותר של התלמידים עם צרכים חינוכיים מיוחדים.
- ❖ מרביתם לומדים במסגרות חינוכיות רגילות.
- ❖ עפ"י הסקרים הבינלאומיים הם מהווים כ- 10% מהתלמידים עם ל"ל ספציפיים בדרגות חומרה שונות ובעלי אפיונים שונים.
- ❖ בכל כיתה המונה כ- 30 תלמידים צפוי שיהיו 2-4 תלמידים עם ל"ל.

המשך ...

❖ בשנים האחרונות גדל מספרם של התלמידים ל"ל בכל שכבות הגיל.

❖ בשנים האחרונות גודלת הציפייה ממערכת החינוך להיענות לצרכים מיוחדים של תלמידים.

❖ מתן ההתאמות בתנאי בחינה העלה את שיעור התלמידים הניגשים לבחינות בגרות, והממשיכים את לימודיהם במוסדות להשכלה גבוהה.

מהן ההתאמות

❖ מונח התאמות מתייחס לשינויים בתוכנית הלימודים מבחינת תכנים,
דרכי הוראה למידה ודרכי הערכה (אבשר, 2007).

מהן ההתאמות (במבחנים)

❖ מקובל להגדיר התאמות כשינויים בתנאים הסטנדרטיים של בחינות המסירים מאפיינים שאינם רלוונטיים להצגת הידע של התלמידים, אך מהווים מכשול בביצועם בשל לקותם.

❖ הן אינן הקלות, אלא התאמות בתנאי למדיה ובחינה שיאפשרו להם לעקוף את תחומי הקושי, ומתן ביטוי הולם לידיע שרכשו ללא המגבלות הנובעות מהלקות (למשל, לא תקבענה התאמות של "תוספת זמן בחינה" אם מטרת המבחן לבדוק איך התלמיד עומד בלחץ של זמן).

מהן ההתאמות (המשך)

❖ להתאמות יש השלכות על עתידם של התלמידים (לימודים אקדמיים) ויש להם השלכות על האקלים החינוכי הכיתתי והבית ספרי.

❖ העיקרון המנחה בקביעת התאמות הוא מתן שוויון אשר ייקבע על פי הקשיים היחידניים המאובחנים של התלמידים.

מטרות ההתאמות

❖ לאפשר שילוב מקסימאלי של התלמידים בעלי הצרכים המיוחדים בכיתות הרגילות לצורך מימוש הפוטנציאל הטמון בהם, מאפשרת להם לעקוף את תחומי הקושי ולתת ביטוי הולם לידע שרכשו ללא המוגבלות הנובעות מהלקות (מרגלית ואפראתי, 2002).

❖ לאפשר שינויים בביצוע המבחנים המאפשרים לתלמידים עם ל"ל לבטא את ידיעותיהם על אף הלקות, ועל מנת להבטיח להם סיכוי להגיע לאותם הישגים כמו תלמידים ללא ל"ל.

אסטרטגיות של התאמות בתכנון לימודים.

❖ התאמה (accommodation)-

שינויים בדרך בה מוצג חומר לתמיד. כמו למשל, הגדלה של חומר הוראה כתוב, הצגת חומר הוראה בתוספת כיתוב של סמלים מוסכמים, שילוב מערכות הגברה בכיתה.

❖ שינוי (modification)-

שינויים בתכנים של תכנית הלימודים. למשל, הפחתה (contraction) של חלק מהחומר הנלמד או הרחבה (expansion) של החומר, המתבטא בתוספת של נושאי משנה.

המשך...

❖ חלופה (alternative) -

הוספה של מקצוע או נושא ייחודי שאינו מופיע בתוכנית הלימודים של החינוך הרגיל, אשר נדרש בשל מאפיינים ייחודיים של התלמידים. למשל, תכנית לימודים בתחום של עצמאות אישית

הוראת אסטרטגיות למידה כחלק מהוראת תכני למידה

❖ סוגי הפעילויות המתחלפות בשיעור

❖ למידה שיתופית

❖ סביבה לימודית מגוונת

התאמות בדרכי הוראה

❖ ריבוי המחשות

❖ בדיקת הבנה

❖ התאמת הקצב לתלמידים כפרטים

❖ משוב מיידי

❖ גיוון בדרכי הוראה

הקניית אסטרטגיות וכישורי למידה

- ❖ סיכום
- ❖ תמצית
- ❖ תרשימי זרימה
- ❖ טבלאות
- ❖ אסטרטגיות למידה
- ❖ אסטרטגיות למבחנים

התאמות במטלות

- ❖ דוגמאות
- ❖ פירוק מטלות לצעדים קטנים
- ❖ מטלות לא ארוכות
- ❖ חובה-בחירה-רשות/העשרה

התאמת חומרי למידה

❖ מגוון רמות של טקסט

❖ הקלטות

❖ תמונות

❖ עזרי למידה

התאמות בתכנית הלימודים

❖ בחירת תכנים

❖ תוכן מעורר עניין ורלבנטי

❖ ליבה

❖ התאמת דרגות קושי

ארגון גמיש של הכיתה

❖ קבוצות

❖ למידת עמיתים

❖ למידה שיתופית

❖ שני מורים בכיתה / מורה וסיוע

עידוד התנהגות רצויה

❖ שבחים

❖ עידוד מילולי

❖ עידוד חברתי

❖ "חוזי התנהגות"

❖ כלכלת אסימונים

❖ מחברת קשר עם ההורים

התאמות בסביבה

❖ נגישות לחדר הכיתה ולחדרי הלימוד

❖ התאמת ריהוט

❖ התאמת תאורה

טכנולוגיות סיוע

כוללת כל חפץ, כלי או מוצר המשמשים לשיפור היכולת התפקודית של יחידים שיש להם נכויות, לקויות ומוגבלויות. עשויה להיות חדישה, ייחודית ייעודית ומורכבת או פשוטה ובסיסית.

❖ מחשב

❖ רמקול להקלטה

❖ מתגים, אמצעי שליטה

❖ מכשירי פלט קולי

התאמות בשיעורי בית

❖ שיעורי הבית נאמרים בעל פה, ולאחר מכן המורה רושם אותן על הלוח.

❖ חבר עמית מסייע בהעתקת השיעורים ביומן בסוף השיעור.

❖ התאמת כמות שיעורי הבית, צמצום כמות של שיעורי הבית.

❖ אותו תוכן שנמסר לכיתה, אך מותאם ז"א מתן אותו טקסט אך משוכתב עם שאילות.

התאמות במבחנים

שינויים במימדי הזמן:

❖ תוספת זמן

❖ מבחנים קצרים (במקום מבחנים ארוכים)

שינויים במקום הבחינה:

❖ התלמיד יושב במקום מיוחד

המשך

שינויים בצורת ההגשה של הבחינה:

- הקראה של שאלות הבחינה

- מתן קלטת

- דפוס מוגדל

שינויים בצורת הגשת התשובות:

- התעלמות משגיאות כתיב

- שעתוק

- בחינה בעל פה

- הכתבה לבוחן נייטרלי

המשך

חלופות:

- שאלון מותאם

- המרת בחינה

מענה ארגוני:

- מחוון ללמידה

- אפשרות לתיקון (מבחן או עבודה)

- בחינה בעל פה

- הזדמנות שנייה להיבחן

- ציון אישי וציון כללי

התאמות בציונים

❖ תלמיד אשר מקבל התאמות רשאי לקבל את הציון שנקבע לפי המבחן עם התאמות ללא הערה נוספת בתעודה.

❖ התעודה לא תשתנה והציון יינתן בתעודה כפי שהתלמיד קיבל במבחנים עם ההתאמות (מבחן מותאם, מבחן בעל פה, הקראת שאלון, הארכת זמן וכד'), אך עם הערה בתוך התעודה או במכתב מלווה, כמו לדוגמא:
"התלמיד אינו קורא/כותב ברמת הכיתה".

המשך

❖ ציון אובייקטיבי. מדכא את הילד וגורם לו להפסיק להתאמץ.

לכן מומלץ:

❖ לתת ציון יחסית להישגו הקודם בנוסף לציון אובייקטיבי.

❖ להתייחס לשאלות שעליהן השיב הילד כאילו הן המבחן כולו.

❖ לתת הערכה מפורטת בכתב ולא ציון.

המשך

- ❖ אם הילד ענה תשובה שגויה- המנע מלרשום.
- ❖ אם ענה תשובה חלקית- התייחס בחיוב לחלק הנכון והשלם את החסר.
- ❖ ילדים לקויי למידה רבים מתכוננים למבחנים ובכל זאת הישגיהם נמוכים, לכן יש להימנע - מהערות כגון- "ניכר כי לא למדת", "לא השקעת מספיק" וכד'.

ממצאי מחקרים – נכונות מורים

הגורמים המשפיעים על נכונות המורים לעשות התאמות:

- ❖ מאפייני מורים
- ❖ הכשרת מורים
- ❖ אקלים בית הספר
- ❖ סוג וחומרת הנכות

ממצאי מחקרים – התאמות בבחינות

- ❖ לפני קבלת התאמות היו ציוני תלמידים עם ליקויי למידה נמוכים; ציוניהם השתפרו ואף הושוו לאחר מכן
- ❖ קיים קשר בין סוג האבחון לבין הרכב ההמלצות
- ❖ לתפיסות המורים והיועצים ולידע שלהם יש השלכה על בחירת התהליך האבחוני ועוד 28